

IN MEMORIAM

Agnieszka Maliszewska
Akademia Ateneum w Gdańsku
ORCID 0000-0003-4442-4238

BHW 46/2022
ISSN 1233-2224
DOI: 10.14746/bhw.2022.46.13

Tomasz Maliszewski
Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
ORCID 0000-0002-8366-7614

In memoriam Professoris Lech Marian Mokrzecki (1935–2021)

Abstract: In memory of Professor Lech Mokrzecki (1935–2021)

The article presents Professor Lech Mokrzecki who passed away in July 2021 and was an outstanding expert in the history of education, science and culture of the Old Polish period, a researcher of the history of science in Gdansk in the 16th–18th centuries, the intellectual and artistic culture of Royal Prussia and the early maritime knowledge in former Poland, as well as a researcher of the pre-partition history of historiography and the early history teaching in Poland and other European countries. The authors present his educational and professional path, with special emphasis placed on academic activity and the related achievements. The text also incorporates the Professor's remarks; as a result, the readers can better understand his approach to the duties of an academic as a researcher, promoter, and a reviewer of the achievements of others.

Keywords: Lech Marian Mokrzecki (1935–2021), history of science, history of education, biographies

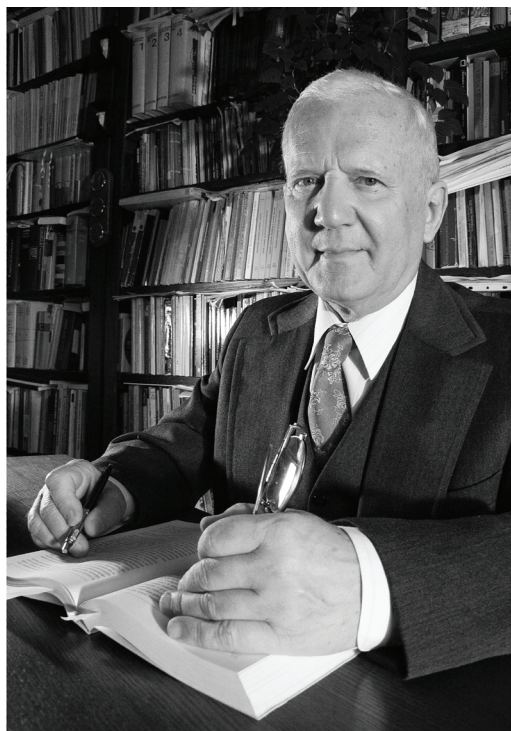
Patrząc na Jego dorobek, umiejętność „bycia na luzie”, Życzliwe zainteresowanie innymi, trudno uwierzyć, że tyle dokonał i tyle osiągnął. Rodzi się pytanie: jak to było możliwe? [...] Jest poważnym, pracowitym, wytrwałym w dążeniach do celu człowiekiem i uczonym. [...] W Jego osobowości bardzo pięknie, harmonijnie dopełniają się różne role i funkcje życiowe, które pełnił – człowieka, uczonego, nauczyciela. Jest patriotą swojego regionu, swojej małej ojczyzny, swojego kraju – Polski. [...] Jest w pełnym tego słowa znaczeniu Europejczykiem...

Kalina Bartnicka,
Dwór Artusa w Gdańsku, 6 czerwca 2005 r.¹

---

¹ K. Bartnicka, *Jubileusz Profesora Lecha Mokrzeckiego – laudacja w Dworze Artusa w Gdańsku, czerwiec 2005 roku*, w: *W służbie historii nauki, kultury i edukacji. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Lecho-*

Latem 2021 r. polskie środowisko historyków wychowania poniosło wielką stratę. W końcu lipca w Gdańsku zmarł po długiej chorobie prof. Lech Mokrzecki – wybitny specjalista w zakresie dziejów oświaty, nauki i kultury okresu staropolskiego, niedościgniony znawca dziejów nauki gdańskiej XVI–XVIII w., kultury umysłowej i artystycznej Prus Królewskich i początków wiedzy o morzu w dawnej Polsce, badacz przedrozbiorowej historii historiografii oraz początków dydaktyki historii na ziemiach polskich i w innych krajach europejskich.

Autor fotografii: Tomasz Hutel (2005)

Profesor Lech Mokrzecki urodził się 5 kwietnia 1935 r. w Warszawie. Rodzice wywodzili się z zasłużonych rodów kresowych. Pierwszą dekadę swego życia spędził On zatem w Wilnie. Ojciec Justyn – major Wojska Polskiego zginął we wrześniu 1939 r., dowodząc jednym z dywizjonów broniących Warszawy. Dalszym wychowaniem syna zajęła

---

wi Mokrzeckiemu z okazji Jubileuszu pięćdziesięciolecia pracy zawodowej, pod red. R. Grzybowski, T. Maliszewskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2006, s. 16.

się więc matka Irena (z d. Druhowino) wraz z babką Heleną. To z nimi został w połowie lipca 1945 r. repatriowany do Polski. Po rocznym pobycie w Rypinie na tzw. Ziemiach Odzyskanych rodzina ostatecznie zamieszkała w Toruniu. Tu Lech Mokrzejcki ukończył Gimnazjum i Liceum im. Mikołaja Kopernika i w roku 1951 zdał egzaminy maturalne.

Uczyłem się jeszcze w systemie przedwojennym opartym o dwanaście lat edukacji prowadzącej do egzaminu dojrzałości – czyli ukończyć musiałem najpierw cztery lata gimnazjum, a następnie dwa lata liceum. Zdawaliśmy po okresie gimnazjalnym małą, a dopiero potem dużą maturę z wszystkimi wynikającymi z tego formalnościami².

W latach 1952–1956 studiował historię na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika. Wybrał specjalizację nauczycielską. Zwieńczeniem studiów było przygotowanie pracy magisterskiej pt. *Sprawa chłopska w kodeksie Andrzeja Zamoyskiego* na seminarium prof. Jadwigi Lechickiej.

Równoległe do nauki szkolnej i studiów historycznych, w latach 1947–1955, młody Lech Mokrzejcki uczęszczał do toruńskiej szkoły muzycznej, zgłębiając tajniki gry na wiolonczeli. W roku akademickim 1955/1956, będąc jeszcze studentem w Toruniu, podjął także studia muzyczne w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Sopocie w klasie wiolonczeli u prof. Kazimierza Wiłkomirskiego. To właśnie z muzyką, a nie z karierą akademicką, jak wspominał po latach, wiązał On pierwotnie swoją przyszłość. Studia w PWSM stały się bezpośrednim powodem przeprowadzki na Wybrzeże Gdańskie. Ukończył je w 1964 roku z tytułem magistra sztuki, nieco wcześniej – w 1962 roku – uzyskując tytuł zawodowy artysty muzyka.

W latach 1956–1973 pracował jako nauczyciel – najpierw jako nauczyciel historii w jednej z gdańskich szkół podstawowych, następnie jako nauczyciel gry na wiolonczeli i innych przedmiotów muzycznych w kilku szkołach muzycznych Gdańska i Gdyni. W latach 1957–1970 związany był również zawodowo z Państwową Operą i Filharmonią Bałtycką (przez dekadę jako wiolonczelista, a od września 1967 roku jako konsultant ds. naukowych i literackich)³. W latach 70. XX w. zaczęło się stopniowe odchodzenie Profesora od muzyki. Z czasem (niemal) całkowicie pochłonęła Go praca naukowa i działalność organizacyjna w szkolnictwie wyższym.

Od roku akademickiego 1966/1967, a więc po dziesięciu latach od chwili ukończenia studiów historycznych, Lech Mokrzejcki uzyskał etatowe zatrudnienie w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku na stanowisku starszego asystenta w Katedrze Historii Wychowania, kierowanej przez prof. dra Kazimierza Kubika. Z prof. Kubikiem, za namową prof. J. Lechickiej, nawiązał kontakt już kilka lat wcześniej i pod jego kierunkiem od pewnego czasu przygotowywał rozprawę doktorską pt. *Problematyka nauczania historii*

---

² T. Maliszewski, *Z piórem i muzyką przez życie. Profesor Lech Mokrzejcki. Rozmowy z Jubilatem*, w: *W służbie historii nauki, kultury i edukacji*, op. cit., s. 409.

³ Wątki związane z działalnością artystyczną, kulturalną i animacyjną Profesora autorzy jedynie zasygnalizowali i nie będą już ich w tym wspomnieniowym szkicu rozwijać.

w Gdańskim Gimnazjum Akademickim w XVI–XVII wieku. Jej publiczna obrona odbyła się pod koniec czerwca 1967 r. Od października 1968 do końca maja 1975 r. pracował na stanowisku adiunkta (od 1 października 1970 r. już nie w WSP, a na nowo utworzonym Uniwersytecie Gdańskim).

W marcu 1975 r. na Wydziale Humanistycznym UG miało miejsce Jego kolokwium habilitacyjne (na podstawie wydanej w 1974 r. monografii pt. *W kręgu prac historyków gdańskich*). Zatwierdzenie habilitacji przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną nastąpiło już w czerwcu tego roku. Po roku otrzymał stanowisko docenta, na którym przepracował do początku roku 1986, kiedy to z początkiem lutego otrzymał etat profesora nadzwyczajnego. Zmiana stanowiska związana była z nadaniem Mu tytułu profesora nadzwyczajnego. Podstawą wysłanego dwa lata wcześniej do CKK wniosku w tej sprawie była kolejna autorska książka pt. *Początki wiedzy o morzu w dawnej Rzeczypospolitej. Problematyka morska w nauce gdańskiej doby Baroku i Oświecenia* (wyd. 1983) wraz z pozostałym, liczącym blisko 90 pozycji dorobkiem.

Z początkiem lutego 1993 r. prof. Lech Mokrzecki otrzymał stanowisko profesora zwyczajnego na Uniwersytecie Gdańskim. Ta decyzja Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego poprzedzona została wnioskiem Rady Wydziału Nauk Społecznych UG i pozytywną decyzją Senatu UG (po recenzjach prof. Stanisława Salmonowicza i prof. Janusza Tazbira) i związana była ze znaczącym powiększeniem dorobku naukowego – w tym przygotowaniem kolejnej monografii pt. *Tradycje nauczania historii do końca XVI wieku. Wybrane kraje i problemy* (wyd. 1992). Na stanowisku profesora zwyczajnego L. Mokrzecki przepracował do chwili przejścia na emeryturę⁴.

Bibliografia publikacji prof. Lecha Mokrzeckiego liczy ponad 500 pozycji – w tym jedenaście autorskich lub współautorskich monografii⁵. Około 60 z nich opublikowano w językach obcych (m.in. 40 – w języku angielskim, 13 – w języku niemieckim). Nie czas i miejsce, by w krótkim szkicu wspomnieniowym szczegółowo omawiać kierunki badań i poszczególne ustalenia badawcze Profesora, te analizy może znaleźć Czytelnik w odrębnych opracowaniach poświęconych czy to samemu Zmarłemu⁶, czy to kierowanemu przez

⁴ Wspomnieć należy, że prof. Lech Mokrzecki związany był zawodowo także z innymi uczelniami: Akademią Muzyczną w Gdańsku (najdłużej, bo w latach 1972–2006), Gdańską Wyższą Szkołą Humanistyczną (1998–2012), Ateneum – Szkołą Wyższą w Gdańsku (2004–2010) oraz Pomorską Szkołą Wyższą w Starogardzie Gdańskim (2014–2017).

⁵ Ich wykaz znajdzie Czytelnik w tomach dedykowanych Profesorowi z okazji Jego kolejnych jubileuszy – zob. T. Maliszewski (oprac.), *Publikacje Profesora Lecha Mokrzeckiego (lata 1951–2006)*, w: *W służbie historii nauki, kultury i edukacji*, op. cit., s. 27–60 oraz T. Maliszewski, M. Brodnicki (oprac.), *Bibliografia publikacji Profesora Lecha Mokrzeckiego za lata 2005–2015*, w: *Polskie dziedzictwo edukacyjne od XVI do XX wieku – ciągłość i zmiana. Zbiór studiów i rozpraw ofiarowanych Profesorowi Lechowi Mokrzeckiemu z okazji Jubileuszu 80. urodzin*, pod red. R. Grzybowski, K. Jakubiaka, M. Brodnickiego, T. Maliszewskiego, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2015, s. 32–41.

⁶ Por. np. K. Puchowski, J. Żerko, *Profesor Lech Marian Mokrzecki – badacz dziejów nauki, kultury i oświaty*, w: *Polskie dziedzictwo edukacyjne od XVI do XX*, op. cit., s. 16–27 oraz R. Grzybowski, *Wspomnienie o Profesorze Lechu Mokrzeckim (ur. 5 kwietnia 1935, zm. 26 lipca 2021)*, „Rocznik Gdański” 2021, t. 81, s. 370–376.

Niego środowisku naukowemu⁷. Tu przypomnijmy jedynie jedną z Jego ważnych refleksji nad swoją pracą badawczą, gdyż z jednej strony dobrze charakteryzuje sposób uprawiania nauki przez Profesora, z drugiej może stać się istotną wskazówką metodyczną także dla młodszych badaczek i badaczy:

Wyniki [swoich badań] zawsze starałem się konsultować ze środowiskami uczonych nie tylko z Gdańska, ale też Krakowa, Poznania, Torunia, Warszawy i innych ośrodków. Tę cechę uważam za rzecz bardzo cenną. Zawsze powtarzałem swoim uczniom jako takie swoje przesłanie, że zanim rozpocznie się jakiś temat badawczy, to trzeba tę tematykę przedyskutować w gronie, które się na tym choć trochę zna. Zapobiegnie to dublowaniu tematów, pogłębi rozeznanie dotychczasowych ustaleń, pokaże wielość stanowisk i tym podobne. Słowem – same korzyści⁸.

Przez ponad dwie dekady prof. Lech Mokrzecki kierował Zakładem Historii Nauki, Oświaty i Wychowania w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Gdańskiego, tworząc jedno z najbardziej prężnych środowisk historyków oświaty i wychowania w kraju, dobrze rozpoznawalne także za granicą. Starannie, z dużym namysłem, dobierał zarówno współpracowników do budowanego przez siebie przez lata zespołu, jak i doktorantów. Dbał, by członkowie Jego Zakładu zajmowali się zróżnicowaną tematycznie problematyką badawczą osadzoną w różnych okresach historycznych:

Zakład [...] przejąłem z rąk prof. Klemensa Trzebiatowskiego (1913–1984) w 1984 roku i przechodząc w 2005 roku na emeryturę, przekazałem go na podstawie wyników głosowania w ręce dr. hab. Romualda Grzybowskiego. [...] Skład osobowy Zakładu zapewniał możliwość wzajemnej współpracy przez osoby specjalizujące się w okresie staropolskim (przedrozbiorowym) albo w czasach nowożytnych czy najnowszych⁹.

Sam wypromował jedenastu doktorów, z których – do chwili obecnej – pięciu uzyskało habilitacje, a jeden tytuł profesora (w porządku alfabetycznym: Romuald Grzybowski – także tytuł profesora, Tomasz Maliszewski, Andrzej Michalski, Kazimierz Puchowski, Jacek Taraszkiewicz). Był również promotorem w postępowaniu o nadanie doktoratu honorowego (prof. Sven Erlander – Szwecja, 1995). Wielokrotnie przy różnych okazjach Profesor podkreślał, że:

Uczniowie to dla mnie ważny element dorobku, powiedziałbym takie „moje dziedzictwo”. Z doktoratami to nie była [...] „produkcja masowa”. Zawsze bowiem stawiałem kandydatom

---

O ile autorzy nie odnotowali w przypisie inaczej, główne informacje biograficzne dotyczące Profesora zaczerpnięte zostały z obu tych szkiców.

⁷ Por. np. J. Taraszkiewicz, *Kierunki badań w Zakładzie Historii Nauki, Oświaty i Wychowania Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Gdańskiego w latach 1953–2001*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2001, t. 1–2, s. 50–55; R. Grzybowski, *Pięćdziesięciolecie gdańskiej historii wychowania*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2008, t. 24, s. 139–164.

⁸ T. Maliszewski, *Z piórem i muzyką przez życie. Profesor Lech Mokrzecki. Rozmowy z Jubilatem*, w: *W służbie historii nauki, kultury i edukacji*, op. cit., s. 453.

⁹ T. Maliszewski, *Z piórem i muzyką przez życie. Profesor Lech Mokrzecki – rozmów z Mistrzem ciągnął dalszy*, w: *Polskie dziedzictwo edukacyjne od XVI do XX wieku*, op. cit., s. 633.

wymagania wyższe niż te wyznaczone obowiązującymi w danej chwili przepisami prawa o szkolnictwie wyższym¹⁰.

Piastował także wiele istotnych funkcji formalnych w macierzystym środowisku akademickim. Był m.in. wicedyrektorem Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Gdańskiego (1978–1981), a następnie jego dyrektorem (1981–1991). Przez długi czas przewodniczył również komisji doktorskiej w IP UG, wnosząc istotny wkład w rozwój naukowy gdańskiego środowiska pedagogicznego. W latach 1985–1987 pełnił także funkcję prorektora ds. studenckich Uniwersytetu Gdańskiego, co było zwieńczeniem jego długiej współpracy ze studenckim ruchem artystycznym i naukowym.

Wielu polskich historyków wychowania i pedagogów zachowa Go we wdzięcznej pamięci jako recenzenta pracy doktorskiej, habilitacji czy w postępowaniu o nadanie tytułu profesora. I w tym aspekcie Profesor był bardzo aktywny, albowiem był recenzentem w około 40 przewodach doktorskich, ponad 20 habilitacjach i w aż 30 wnioskach profesorskich. Sam swoją działalność recenzencką wspominał następująco:

Oj, zebrała się ich blisko setka. Chcę podkreślić przy tym jedno. Nigdy nie stałem na przeszkodzie awansowi młodych ludzi. Moi młodszy koledzy z całej Polski o tym doskonale wiedzą, bo niejednokrotnie z tego korzystali [...]. Zawsze starałem się zatem uwydatniać [...] osiągnięcia pracowników – zwłaszcza te, które w sposób obiektywny i życzliwy potwierdziłyby trafność starań o objęcie kolejnego stanowiska. W pracach awansowych z kolei próbowałem oczywiście ogólnie i najrzetelniej, jak potrafię, ocenić dorobek i uwydatnić jego główne pozytywy¹¹.

Liczne grono osób w całym kraju wspominać Go będzie także jako wnikliwego recenzenta wydawniczego autorskich monografii. Przygotował takich recenzji w sumie kilkadziesiąt:

W [...] recenzjach wydawniczych za to byłem bardzo dociekliwy. Zawsze bowiem po recenzji był czas, aby nanieść ewentualne poprawki, coś tam przeredagować, uzupełnić – z korzyścią dla publikacji i samego autora. Wypuszczenie książki z błędami ciągnie się bowiem za autorem przez lata. Lepiej zatem popracować jeszcze pół roku, poczekać, wysłuchać opinii innych, uwzględnić postulaty lub przynajmniej w jakiś sposób ustosunkować się do uwag recenzenta. Bo te wszystkie spostrzeżenia pisane są przecież z dużą dozą życzliwości dla autora, a nie po to, żeby go krzywdzić czy upokarzać¹².

Wszyscy mający kontakt z Profesorem jako recenzentem potwierdzą niewątpliwie prawdziwość jego słów zawartych we wspomnieniach: „Nigdy nie bawiłem się w recenzenta przecinków i kropek czy śledczego szukającego oczywistych pomyłek. Nie wpływało też na ostateczną ocenę to, że mam inne zdanie na dany temat [...]”¹³.

¹⁰ Ibidem, s. 627.

¹¹ T. Maliszewski, *Z piórem i muzyką przez życie. Profesor Lech Mokrzecki. Rozmowy z Jubilatem*, op. cit., s. 450.

¹² Ibidem, s. 451.

¹³ Ibidem, s. 450.

Warto podkreślić, że dokonania naukowe prof. Lecha Mokrzejckiego cenione były i są nie tylko w kręgach polskich historyków, historyków wychowania i specjalistów z zakresu nauk o wychowaniu, ale także w świecie. Profesor współpracował bowiem naukowo nie tylko z licznymi badaczkami i badaczami z niemal wszystkich liczących się środowisk naukowych w kraju, ale podejmował także współpracę z historykami wychowania z innych krajów, czego efektem bywały Jego liczne artykuły i rozdziały w monografiach wieloautorских wydawane za granicą. Przez wiele lat aktywnie uczestniczył w pracach *International Standing Conference for the History of Education* (ISCHE), czyli najważniejszego międzynarodowego forum wymiany myśli historyków wychowania z różnych krajów. Widział w tym bowiem zarówno możliwość umiędzynarodowienia wyników własnych dociekań naukowych, jak i nawiązania kontaktów naukowych z badaczami z Europy i innych części świata. Był członkiem kilku zagranicznych towarzystw naukowych – belgijskiego L'Association Internationale pour l'Histoire de l'Education, włoskiej Commission d'Histoire de l'Histographie, działającej w ramach Comite' International des Sciences Historiques, oraz amerykańskiego History of Science Society.

Do współpracy międzynarodowej Profesor zachęcał również swoich uczniów i współpracowników oraz koleżanki i kolegów z innych ośrodków akademickich. Ważnym przykładem Jego aktywności międzynarodowej było doprowadzenie do podjęcia współpracy pomiędzy Instytutem Pedagogiki Uniwersytetu Gdańskiego a Instytutem Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Linköpingu (rozszerzonej następnie na współpracę instytucjonalną obu uczelni jako całości), w efekcie której środowisko gdańskich pedagogów uzyskało w latach 80. i 90. ubiegłego stulecia możliwość prowadzenia wspólnych badań ze szwedzkimi partnerami. Jemu samemu przyniosło to tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu w Linköpingu, przyznany przez tę szwedzką uczelnię w czerwcu 1998 r. za dokonania naukowe i szczególnie wkład we współpracę organizacyjną i naukową obu ośrodków akademickich¹⁴.

Profesor Lech Mokrzejcki, jak już wspomniano na wstępie, podejmował w swych badaniach różnorodną problematykę. Szczególną atencją badawczą darzył jednak Gdańskie Gimnazjum Akademickie, którego dorobek naukowy i dydaktyczny eksplorował przez kilka dziesięcioleci, starając się także – choć nie zawsze skutecznie, nad czym wielce ubolewał – przekonywać historyków nauki i historyków wychowania z innych ośrodków akademickich w kraju o potrzebie traktowania go jako ważnej części dorobku nauki i oświaty I Rzeczypospolitej. Swoje poglądy w tej sprawie potrafił wyrażać bardzo stanowczo:

Szczerze bolało mnie zawsze, gdy badacze z innych ośrodków – zwłaszcza z Warszawy czy Krakowa nie doceniali znaczenia nauki, oświaty i kultury dawnego Gdańska. Badaniom nad tą problematyką poświęcono wszak wiele lat pracy naukowej. [...] [N]o cóż może być w tym Gdańsku? Ano to, że moi szanowni przyjaciele – gdańska wiedza wykraczała często w tym czasie [XVI–XVIII w. – *przyp. aut.*] poza krakowską i warszawską razem wzięte¹⁵.

¹⁴ J. Żerko, *Promocje doktorskie w Uniwersytecie w Linköping (Szwecja)*, „Ars Educandi” 1999, t. 1, s. 181–188.

¹⁵ T. Maliszewski, *Z piórem i muzyką przez życie. Profesor Lech Mokrzejcki. Rozmowy z Jubilatem*, op. cit., s. 451.

Profesor Lech Mokrzejcki był także członkiem wielu krajowych towarzystw naukowych, takich jak: Gdańskie Towarzystwo Naukowe (w którym piastował przez lata różne funkcje – m.in. przewodniczącego I Wydziału GTN)), Polskie Towarzystwo Historyczne (w którym m.in. kierował pracami Krajowej Komisji Dydaktyki Historii) i Towarzystwa Historii Edukacji. W tym ostatnim nadano Mu w 2008 r. status Członka Honorowego, co bardzo doceniał. Uczestniczył też przez wiele lat w pracach Komitetu Historii Nauki i Techniki Polskiej Akademii Nauk (w którym m.in. przewodniczył Komisji Historii Nauk Społecznych) oraz Komitetu Nauk Historycznych PAN (w którym m.in. przewodniczył w różnych kadencjach Komisji Dziejów Mórz Północnych Europy i Komisji Metodologii Historii i Badań nad Historiografią), a także wchodził w skład rad naukowych Instytutu Historii Nauki PAN i Biblioteki Gdańskiej PAN. Uczestniczył również w pracach rad naukowych i redakcjach wielu gdańskich i ogólnopolskich czasopism – w tym najważniejszych polskich periodyków z zakresu historii oświaty i wychowania: „Biuletynu Historii Wychowania”, „Przeglądu Historyczno-Oświatowego” i „Rozpraw z Dziejów Oświaty”.

Za swoje osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i artystyczno-kulturalne Profesor był wielokrotnie nagradzany. Otrzymał m.in. wyróżnienie Wydziału I Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN, wielokrotnie uzyskiwał także nagrody ministrów oświaty i kultury, rektorów Uniwersytetu Gdańskiego i Akademii Muzycznej im. St. Moniuszki w Gdańsku (w sumie było ich około trzydziestu). Honorowano Go również odznaczeniami resortowymi (Odznaką Honorową Zasłużonego Działacza Kultury – 1971 oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej – 1980), a także państwowymi (Złotym Krzyżem Zasługi – 1977, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski – 1984 oraz Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski – 2004). Jego zasługi regularnie dostrzegano i doceniano również w środowisku gdańskim (przyznano Mu m.in. Odznakę Honorową „Za Zasługi dla Miasta Gdańska” – dwukrotnie: 1972 i 1979, Odznakę Honorową „Zasłużony Ziemi Gdańskiej” – 1973, Medal 1000-lecia Gdańska – 1998, Medal Prezydenta Miasta Gdańska – 2005, a także powołano w 2012 r. na członka Ławy Encyklopedystów Gdańskich).

* * *

Profesor odszedł od nas po długiej chorobie 26 lipca 2021 r. Pochowaliśmy Go w dniu 2 sierpnia w rodzinnym grobowcu na Cmentarzu Łostowickim. Wcześniej odbyła się uroczysta msza żałobna w kościele parafialnym Zmarłego – Kolegiacie Najświętszego Serca Jezusowego w Gdańsku-Wrzeszczu, koncelebrowana przez ówczesnego biskupa pomocniczego diecezji gdańskiej ks. dra Zdzisława Zielińskiego, który w pięknym kazaniu wspominał postać i dorobek Zmarłego¹⁶.

---

¹⁶ Mszę św. oprawił od strony artystycznej Akademicki Chór Uniwersytetu Gdańskiego (pod kierunkiem prof. Marcina Tomczaka), którego Profesor był przez lata dobrym duchem i oficjalnym opiekunem z ramienia uczelni (UG). To właśnie tam oboje autorów tego wspomnienia – przed wielu laty – spotkało go, będąc członkami tego uznanego w kraju i na świecie zespołu, po raz pierwszy.

Dziękujemy Ci Profesorze

...za to, że z takim oddaniem pełnił Pan przez kilkadziesiąt lat rolę Mistrza, Opiekuna, Promotora, ale też rolę Powiernika i Niezawodnego Przyjaciela;

[...];

...za to, że zawsze szeroko otwarte dla nas, uczniów, bywały drzwi mieszkania „na Białej” oraz za czas, który nam Pan poświęcał, wysłuchując i doradzając nie tylko w sprawach naukowych;

...za to, że był Pan dla nas nie tylko Kierownikiem, ale i Dziekanem...

Dziękujemy Ci Profesorze!

Uczniowie i współpracownicy¹⁷

Bibliografia

Wieloautorskie monografie przygotowane z okazji kolejnych jubileuszy prof. Lecha Mokrzejckiego

Szlakami przeszłości i czasów współczesnych. Księga ofiarowana Profesorowi Lechowi Mokrzejckiemu z okazji Jego Jubileuszu, red. K. Puchowski, J. Żerko, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1996.

W służbie historii nauki, kultury i edukacji. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Lechowi Mokrzejckiemu z okazji Jubileuszu pięćdziesięciolecia pracy zawodowej, red. R. Grzybowski, T. Maliszewski, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2006.

Polskie dziedzictwo edukacyjne od XVI do XX wieku – ciągłość i zmiana. Zbiór studiów i rozpraw ofiarowanych Profesorowi Lechowi Mokrzejckiemu z okazji Jubileuszu 80. urodzin, red. R. Grzybowski, K. Jakubiak, M. Brodnicki, T. Maliszewski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2015.

Pozostałe pozycje

Bartnicka K., *Jubileusz Profesora Lecha Mokrzejckiego – laudacja w Dworze Artusa w Gdańsku, czerwiec 2005 roku*, w: *W służbie historii nauki, kultury i edukacji. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Lechowi Mokrzejckiemu z okazji Jubileuszu pięćdziesięciolecia pracy zawodowej*, red. R. Grzybowski, T. Maliszewski, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2006, s. 13–16.

Brodnicki M., Maliszewski T. (oprac.), *Bibliografia publikacji Profesora Lecha Mokrzejckiego za lata 2005–2015*, w: *Polskie dziedzictwo edukacyjne od XVI do XX wieku – ciągłość i zmiana. Zbiór studiów i rozpraw ofiarowanych Profesorowi Lechowi Mokrzejckiemu z okazji Jubileuszu 80. urodzin*, red. R. Grzybowski, K. Jakubiak, M. Brodnicki, T. Maliszewski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2015, s. 32–41.

---

¹⁷ Fragment podziękowań umieszczony na jednej z początkowych kart tomu dedykowanego Profesorowi z okazji jubileuszu półwiecza pracy zawodowej (*W służbie historii nauki, kultury i edukacji*, op. cit., s. 9–10).

- Grzybowski R., *Pięćdziesięciolecie gdańskiej historii wychowania*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2008, t. 24, s. 139–164.
- Grzybowski R., *Wspomnienie o Profesorze Lechu Mokrzejkim (ur. 5 kwietnia 1935, zm. 26 lipca 2021)*, „Rocznik Gdański” 2021, t. 81, s. 370–376.
- Maliszewski T. (oprac.), *Publikacje Profesora Lecha Mokrzejkiego (lata 1951–2006)*, w: *W służbie historii nauki, kultury i edukacji. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Lechowi Mokrzejkiemu z okazji Jubileuszu pięćdziesięciolecia pracy zawodowej*, red. R. Grzybowski, T. Maliszewski, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2006, s. 27–60.
- Maliszewski, *Z piórem i muzyką przez życie. Profesor Lech Mokrzejki. Rozmowy z Jubilatem*, w: *W służbie historii nauki, kultury i edukacji. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Lechowi Mokrzejkiemu z okazji Jubileuszu pięćdziesięciolecia pracy zawodowej*, red. R. Grzybowski, T. Maliszewski, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2006, s. 385–485.
- Maliszewski T., *Z piórem i muzyką przez życie. Profesor Lech Mokrzejki – rozmów z Mistrzem ciągi dalszy*, w: *Polskie dziedzictwo edukacyjne od XVI do XX wieku – ciągłość i zmiana. Zbiór studiów i rozpraw ofiarowanych Profesorowi Lechowi Mokrzejkiemu z okazji Jubileuszu 80. urodzin*, red. R. Grzybowski, K. Jakubiak, M. Brodnicki, T. Maliszewski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2015, s. 601–637.
- Puchowski K., Żerko J., *Profesor Lech Marian Mokrzejki – badacz dziejów nauki, kultury i oświaty*, w: *Polskie dziedzictwo edukacyjne od XVI do XX wieku – ciągłość i zmiana. Zbiór studiów i rozpraw ofiarowanych Profesorowi Lechowi Mokrzejkiemu z okazji Jubileuszu 80. urodzin*, red. R. Grzybowski, K. Jakubiak, M. Brodnicki, T. Maliszewski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2015, s. 16–27.
- Taraszkiewicz J., *Kierunki badań w Zakładzie Historii Nauki, Oświaty i Wychowania Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Gdańskiego w latach 1953–2001*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2001, t. 1–2, s. 50–55.
- Żerko J., *Promocje doktorskie w Uniwersytecie w Linköping (Szwecja)*, „Ars Educandi” 1999, t. 1, s. 181–188.